

ARCHIPOP

MARIE JOJA · ARCHIPOP

Příspěvek se zabývá prezentací webové databáze www.archipop.cz, jejímž cílem je zmapovat úspěšné realizace dočasného využití opuštěných objektů v rámci ČR a Evropy. Databáze poskytuje souhrnné informace o aktuálních trendech v oblasti aktivace nevyužívaných prostorů a přilehlých urbanistických struktur se zaměřením na analýzu jednotlivých aspektů realizace. Komplexní databáze tohoto druhu na českém internetu v tuto chvíli neexistuje a jednotlivé informace o realizovaných projektech jsou často obtížně dohledatelné. Databáze je veřejně přístupná a je cenným zdrojem informací a inspirace jak pro odbornou, tak laickou veřejnost. Umožňuje vyhledávání informací a projektů podle daných kritérií. Velký důraz je kladen na přehlednost, odbornost a precizní zpracování dat. Tyto veřejně přístupné materiály si kladou za cíl přispět ke zpřehlednění procesu aktivace nevyužívaných budov a jejich záchrany.

Nevyužívaný objekt

Každý opuštěný objekt je jedinečný, a proto se musí k obnově přistupovat individuálně s ohledem na architektonické, společenské, ekonomické, environmentální a územně správní souvislosti. Nevyužívané, předchozími uživateli opuštěné objekty se ocitly ve funkční pauze. Spadají do kategorie ploch vhodných k přestavbě, jsou napojené na městskou infrastrukturu, existující sítě, dopravní obslužnost. Jejich budoucí využití přispívá k recyklaci ploch v rámci urbanizované struktury. Zvyšuje se tím efektivita využívání území a tak přispívá k trvale udržitelnému rozvoji území. Nevyužívané objekty oživují trh s nemovitostmi a jeho opětovnou aktivací se zamezuje záboru kvalitní zemědělské půdy. Zanedbané objekty jsou nedílnou

součástí vývoje daného území a jejich vytržení z fungujícího městského organismu má negativní dopad na celistvost celé urbánní struktury.

Letecký pohled na kasárna Niel v Bordeaux

Dočasné využití

Dočasná architektura se soustřeďuje na jediný vybraný účel a jeho vliv v daném okamžiku, odráží aktuální ekonomický stav a situaci ve společnosti, je šitá na míru často zaostalému místu. Jedním z hlavních pozitiv staveb dočasného charakteru je, že se samy o sobě mohou stát katalyzátorem trvalé změny. Dočasným využitím se rozumí využití, ať už plánované či nikoliv, zasazené do konkrétního urbánního prostoru s jasně definovanou dobou trvání. Plán dočasného využití by měl splňovat jak požadavky pro zachování historických struktur, tak i požadavky pro představení nové funkce daného objektu. Počáteční

důraz je kladen na aktuální stav objektu. V první řadě je proveden stavebně historický průzkum, během kterého jsou definovány části objektu, které se nachází v nejkritičtějších stavech a vyžadují akutní zásah, a v druhé řadě ty, které by se daly v prvotní fázi využít pro formu dočasné náplně. V následující fázi je představen program menších akcí pro nastartování zájmu o chátrající památku, který mimo jiné zahrnuje počáteční očištění okolí objektu. Záměrem další – tzv. aktivační – fáze je pokus o definování budoucí funkce objektu. Dočasné dění probíhá dále bez přerušení za účelem získání dalších finančních prostředků pro obnovu. Finálním cílem celého snažení je důkladná rekonstrukce objektu a rozšíření funkční náplně do nově vznikajících prostor s postupným využitím objektu jako celku.

Představení objektu kasáren Barracks Niel v roce 2011

Dočasné aktivity se musí přizpůsobit dříve vybudovanému prostoru nebo prostředí, proto jsou velice adaptabilní a flexibilní. Jejich základní charakteristikou jsou minimální požadavky na místo určení. Konstrukce těchto objektů vykazují často modulární charakter, jsou mobilní a tvořeny běžně dostupným materiálem, vyžadují jednoduchý způsob montáže a demontáže, včetně možnosti použití na více místech. Variabilní návrh umožňuje jednoduchou úpravu konstrukce vzhledem k měnícím se požadavkům v průběhu realizace. Celkový rozsah plánování a konstrukce je ovlivněn omezeným rozpočtem.

Nevyužívaný objekt haly v kasárnách Barracks Niel

Referenční příklad - Darwin

V rámci prezentace na konferenci jsem vzhledem k tematickému zaměření na kasárna Vyšný vybrala z databáze archipop. příklady úspěšné aktivace podobného funkčního zaměření. V první řadě jde o projekt pod názvem Darwin z francouzského města Bordeaux. Od roku 2005 zde působí sdružení, které svými aktivitami přispívá k postupné aktivaci rozlehlého areálu kasáren Barracks Niel (vznik 1877). Seznam dočasných funkcí se za dobu jejich působení rozrostl od prostorů pro co-working a prodejní plochy po gastronomické zařízení, služby (cyklistům), sportovní areál, veřejné zahrádky, kulturní scénu a mnoho dalších. To vše pod záštitou udržitelnosti. Iničiátoři projektu DARWIN zastávají principy celostátní strategie pod názvem „negaWatt“, která pracuje mimo jiné s využíváním obnovitelných zdrojů energie. Důraz je kladen na optimalizaci přirozeného osvětlení, tepelnou setrvačnost budovy, vhodný výběr izolačních materiálů z přírodních zdrojů apod. V roce 2015 společnost DARWIN spustila fotovoltaickou střechu o rozloze 480 m², což jí umožňuje, aby její podniky byly soběstačné v oblasti elektrické energie. Sdružení „DARWIN'CO“ bylo vytvořeno v roce 2013 a sdružuje nájemce celého areálu, který v současnosti představuje více než 180 struktur a 400 lidí. Sdružení spolupracuje v těsném spojení s Evolution Group (majiteli areálu).

Hala pro skate

Tento model participativního řízení umožňuje všem účastníkům se aktivně podílet na vývoji oblasti. Několik tematicky zaměřených komisí umožňuje určovat společné ekologické, sociální, kulturní a ekonomické zájmy. Bez poměrně značné počáteční investice by nikdy nebylo možné získat pozemky potřebné pro projekt. Tato počáteční investice, která je nezbytná, v současnosti představuje pouze kolem 5% částek investovaných celkem do místních činností. Investované částky pocházející z podnikatelských ekonomických modelů: investoři prezentovaným projektům věří a očekávají od nich přiměřenou návratnost, banky zřizují půjčky s běžnými sazbami. Darwin propaguje nízké využívání veřejných prostředků. Celkové obdržené dotace představují necelá 4% celého projektu, určené především na ekologické inovace. Obecně se snaží o ekonomickou autonomii. Nicméně sdružení Darwin vyvíjí a podporuje velký počet akcí obecného zájmu (sportovní, kulturní, solidární iniciativy a prostory), na jejichž provoz čerpá příspěvky z veřejného rozpočtu.

Závěr

V českém prostředí existuje několik významných webových serverů, které se zabývají související tematikou (např. brownfield.eu, prazdnedomy.cz, meatspace.cz). Každá z těchto domén plní důležitou roli v opětovné aktivaci nevyužívaných objektů. Archipop. nemá v úmyslu konkurovat žádné z nich,

Turistický kongres

jeho cílem je doplnit a podpořit zviditelnění úspěšně vzniklých a vznikajících forem dočasného využití, které mají ambici zachránit cenné lokality. V další fázi je naplánované vytvoření přehledného manuálu, který by proces dočasného využití přehledně definoval a pomohl majitelům opuštěných budov se zorientovat v komplikovaném procesu obnovy. Protože nevyužívané budovy mají budoucnost a je jen na nás, zda se je podaří zachránit včas.